

KÂRÛN KISSASININ KUR'AN-I KERİM VE TEVRAT'TAKİ ANLATIMLARININ MUKÂYESESİ

İsa Nas

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı
Tefsir Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
isanas29@hotmail.com

Öz: Kârûn kıssasının Kur'an-ı Kerim ve Tevrat'taki anlatımlarını mukâyeseleli bir okumaya tabi tutmanın anlatımlar arasındaki benzer ve farklı yönler tespit edilerek vahyin nüzûl vasatında Kur'an-ı Kerim'in söz konusu kıssaya nasıl bir boyut kazandırdığının ve nasıl bir üslupla hangi vurguların yapıldığının görülmesi açısından işlevsel bir yöntem olduğunu söyleyebiliriz. Tevrat'ta taraftarlarıyla birlikte peygamberi olan Hz. Mûsâ'ya ve kavmine karşı isyan eden Kârûn figürünün Kur'an-ı Kerim'de bilgisi ve zenginliğiyle şımaran azgın bir mütekebbir olduğuna vurgu yapıldığı görülür. İki ilahi kitapta da ibretlik sonuna dikkat çekilen Kârûn'un yerin dibine geçirilerek helâk edildiği belirtilir.

Anahtar Kelimeler: Kârûn, Kıssa, Kur'an-ı Kerim, Tevrat, Mukâyese, İsyan, Şımarık, Zengin, Helâk

Abstract: This study allows us to say that compared narration of story of Korah similarities and differences between the Qur'an and the Torah provides a broader understanding, in which revelation Qur'an has its tone that offers a better dimension and perspective to story. In the Torah, it is seen that the Korah along with his followers rebelled against Moses and his people. While, it is emphasized that Korah is told as an arrogant person who is spoiled by the richness and knowledge in the Qur'an. All in all, it is stated in the two divine books that exemplary end of Korah which he was mortified to ground.

Key Words: Korah, Story, Qur'an, Torah, Comparison, Rebellion, Spoiled, Rich, Perished.

Giriş

Kur'an-ı Kerim'de insanların ibret almaları gayesine matuf olarak pek çok kıssa anlatılmıştır. Bunlardan biri de Kârûn kıssasıdır. Kur'an-ı Kerim'de Kârûn kıssası dünya hayatına aldanan, zenginliğiyle mağrur ve Allah'ın bahşettiği zenginliği kendinden bile rek o nimetin gerçek sahibini unutan şımarık bir mütekebbirin fecî akıbetinin ibretlik hikâyesi olarak anlatılmaktadır. Her çağda olduğu gibi günümüzde de fazlasıyla örneğini gördüğümüz dünya hayatına aldanma, kendini beğenme, kibre kapılma, şımarıp böbürlenme ve kendini müstağni görme eğilimi üzerinde durulmayı hak eden bir konudur. Kur'an-ı Kerim'in anlam örgüsünde merkezi bir yerde bulunan böylesine önemli bir konuyu işleyen Kârûn kıssası bu makalenin ilk bölümünü teşkil edecektir.

Kur'an-ı Kerim'de anlatılan kıssaların önemli bir kısmının Tevrat'ta da anlatıldığı bilinen bir durumdur. İki ilahi kitabın aynı kaynaktan geldiği düşünüldüğünde, her ne kadar tahrif dolayısıyla farklılıklar bulunsa da kayda değer miktarda benzerliklerin bulunduğu da görülmektedir. Bu noktada Kur'an kıssalarının daha iyi anlaşılmasında işlevsel rollerinin bulunması dolayısıyla Tevrat'taki anlatımlarıyla mukâyeseli bir okumaya tabi tutulmasının gerekli olduğunu söyleyebiliriz. Bundan dolayı bu makalede Kârûn kıssasının Tevrat'taki anlatımı ayrı bir bölüm olarak incelenip ardından söz konusu iki anlatımın mukâyesesi yapılacaktır.

I. Kur'an-ı Kerim'de Kârûn Kıssası

A. Kıssanın Kur'an-ı Kerim'deki Anlatımı

Kârûn kıssası Kur'an-ı Kerim'de bir kıssa olarak sadece Kasas suresinde¹ anlatılmakta olup Ankebût² ve Mü'min³ sûrelerinde Kârûn'un Firavun ve Hâmân ile birlikteliğine ve helâk edilmelerine işaret edilmektedir. Ayrıca Ahzâb suresinde⁴ Hz. Mûsâ'ya eziyet edenlerden söz edilmiştir ki bu ayetin tefsirinde Kârûn meselesi de verilen örnekler arasında yer almıştır.

Kasas suresinde **Kârûn'un Hz. Mûsâ'nın kavminden olduğu ve onlara yani İsrâiloğulları'na karşı azgınlık ettiği (bağy) bildirilmiş, ardından Allah'ın kendisine sadece anahtarlarını taşımak bile güçlü kuvvetli bir cemaate zor gelecek ölçüde hazineler verdiği** ifade edilmiştir. Kavminin kendisine *"Şımarma! Şüphesiz Allah şımaranları sevmez! Allah'ın sana verdiği serveti O'nun yolunda harcamak suretiyle ahiretini kazanmaya çalış. Dünyadan da nasibini unutma. Allah sana nasıl ihsanda bulduysa, sen de başkalarına öylece ihsanda bulun. Ülkede bozgunculuk çıkarmaya kalkışma. Çünkü Allah bozguncuları sevmez!"* diyerek zenginliğine aldanmaması ve insanın mal ve zenginlik karşısında nasıl bir tavır takınması gerektiği hakkında birtakım ikazlarda bulunduğu vurgulanmıştır. Kavminin bu öğüt ve uyarılarına karşı Kârûn'un *"Niye ki? Bu servet bana verilmişse, öyle iş olsun diye değil, ancak sahip olduğum bir bilgi sayesinde verilmiştir."* diye karşılık verdiği aktarılmıştır. Kârûn'un mal ve servet karşısındaki bu tavrının yanlışlığına, tüm bunların geçici olduğuna ve **Allah'ın, kendinden önceki nesiller içinde ondan çok daha güçlü ve çok daha büyük servet sahibi nice kimseleri azgınlıkları sebebiyle helâk ettiğine** dikkat çekilmiştir.

¹ el-Kasas 28/76-84.

² el-Ankebût 29/39-40.

³ el-Mü'min 40/23-25.

⁴ el-Ahzâb 33/69.

Kârûn'un, göz kamaştırıcı bir ihtişam ve debdebe içinde halkının karşısına çıktığı, dünya hayatına düşkün olanların *"Keşke Kârûn'a verilen şu servetin bir benzeri de bizim olsaydı. Gerçekten o büyük bir pay sahibi!"* dedikleri aktarılmış; bu yanlış tavrın karşısında ise kendilerine gerçeğin ilmi verilmiş olanların *"Yazıklar olsun size! İman edip sâlih ameller işleyenler için, Allah'ın ahirette vereceği mükâfat daha hayırlıdır. Buna da ancak hakkıyla sabredenler kavuşacaktır."* şeklinde karşılık verdikleri belirtilmiştir. Kıssanın sonunda Kârûn'un da, evinin barkının da yerin dibine geçirilerek helâk edildiği vurgulanarak, *"Öyle ki, artık Allah'a karşı ona yardım edebilecek hiçbir grup yoktu; pek tabî, kendi kendine yardım edecek durumda da değildi."* denilerek Kârûn'un feci akıbeti ifade edilmiştir.

Onun yerinde olmayı düşleyenlerin: *"Hayret! Demek Allah, imtihan için kullarından dilediğine rızık bol veriyor, dilediğine az veriyor. Eğer Allah bize lütufta bulunmasaydı, bizi de yerin dibine geçiriverirdi. Vay be; demek kâfirler asla iflah olmazmış!.."* dedikleri aktarılarak bu kimselerin pişmanlıkları dile getirilmiştir. *"İşte şu ahiret yurdunu biz, yeryüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk peşinde olmayanlara nasip edeceğiz. Dünya ve ahirette hayırlı akıbet, kalpleri Allah'a saygıyla dopdolu olup O'na karşı gelmekten sakımanlar içindir. Kim Allah'ın huzuruna bir iyilikle gelirse, ona bu yaptıklarından daha hayırlı bir mükâfat vardır. Kim de bir kötülükle gelirse, bilinmeli ki, o kötülükleri işleyenler yalnızca yaptıklarının cezasını çekeceklerdir."* denilerek de kıssada verilmek istenen mesaja vurgu yapılmıştır.

Ankebût suresinde Nûh, İbrâhîm, Lût ve Şuayb peygamberlerin kavimleri ile Âd ve Semûd kavimlerinin peygamberlerini yalanlamaları ve yeryüzünde fesat çıkarmaları sebebiyle türlü şekillerde helâk edildikleri anlatıldıktan sonra **helâk edilenler arasında Kârûn, Firavun ve Hâmân'ın da bulunduğu** ifade edilmiştir. Hz. Mûsâ'nın kendilerine apaçık mucizeler getirdiği, fakat onların ülkede büyüklük taslayıp insanları ezmeye devam ettikleri, netice olarak azaba uğradıkları belirtilmiştir. Ardından *"Biz bu topluluk ve kişilerden her birini günahları yüzünden kısıvrak yakalayırız: Kiminin üzerine taş yağdıran bir kasırga gönderdik. Kimini o korkunç çığlık yakaladı. Kimini yerin dibine geçirdik. Kimini de suda boğduk."* denilerek çeşitli helâk biçimlerine değinilmiştir. Buna göre üzerine taş yağdıran bir kasırga ile helâk edilenlerin Lût kavmi; korkunç çığlığın yakalaması ile helâk edilenlerin Sâlih, Şuayb, Hûd ve İbrâhîm kavimleri; **yerin dibine geçirilenlerin Kârûn ve arkadaşları**; suda boğulanların ise Nûh kavmi ve Firavun kavmi olduğu tefsirlerimizde ifade edilmiştir.⁵

⁵ Ebü'l-Hasan Mukâtil b. Süleymân b. Beşîr (150/767) *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*, thk. Abdullah Mahmûd Şehhâte, el-Hey'etü'l-Mısıriyyeti'l-Âmme li'l-Kitâb, Kahire 1984, c.3, s.383-384; Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî

Mü'min suresinde Allah'ın, Hz. Mûsâ'yı mucizelerle ve apaçık bir delille Firavun'a, Hâmân'a ve Kârûn'a gönderdiği ifade edilmiştir. Fakat onların Hz. Mûsâ için "Bu bir sihirbaz, büyük bir yalancı!" dedikleri; Hz. Mûsâ onlara gerçeği getirince, bu kez de "Mûsâ ile beraber iman edenlerin yeni doğan erkek çocuklarını öldürün, kadınlarını-kızlarını ise hizmetlerimizde kullanmak üzere sağ bırakın!" dedikleri aktarılmıştır.

Ankebût ve Mü'min surelerinde Kârûn'un Firavun ve Hâmân ile birlikte zikredilmesi, ayrıca onlarla aynı safta bulunması ve aynı tavrı gösterdiğinin belirtilmesi dikkat çekicidir. Ayetlerde açıkça Kârûn'un büyüklük taslayıp insanları ezenlerle birlikte olduğu, Hz. Mûsâ'yı sihirbazlık ve yalancılıkla itham edenlerden olduğu ve Hz. Mûsâ ile beraber iman edenlerin yeni doğan erkek çocuklarının öldürülmesi, kadınlarının-kızlarının ise sağ bırakılması uygulamasına iştirak ettiği anlatılmaktadır.

B. Kıssaya Dair Tefsirlerimizde Yer Alan Bazı Bilgiler

Kârûn kelimesinin Arapça değil, Hârûn gibi yabancı bir özel isim ve bundan dolayı da gayri munsarif olduğu belirtilmiştir. Arapça olsaydı, örneğin *karn* kelimesinden faül vezninde olsaydı, munsarif olacağına işaret edilmiştir.⁶ Kaynaklarımızda yer alan bilgilere göre Kârûn Hz. Mûsâ'nın aşiretindedir, amcasının oğludur. Kârûn'un babasının adı Yashûr b. Kâhes b. Lâvi b. Ya'kûb, Hz. Mûsâ'nın babasının adı ise İmrân b. Kâhes'dir. Bunu İbn Cüreyc nakletmiştir. İbn İshâk'ın nakline göre ise Hz. Mûsâ'nın babası İmrân ile Kârûn, Yashûr'ün çocuklarıdır, dolayısıyla Hz. Mûsâ, Kârûn'un erkek kardeşinin oğlu, yani yeğenidir.⁷ Taberî, bu ümmetin selefinden ve ehl-i kitaptan ehl-i ilmin çoğunluğunun bu konuda İbn Cüreyc'in naklini benimsediğini belirtmiştir.⁸ Ayet-i kerimedeki Kârûn'un Hz. Mûsâ'nın kavminden olduğu ifadesinin manasının akrabalığı vurgulamaktan ziyade ona inananlardan olduğunu belirtmeye yönelik olduğu da söylenmiştir.⁹ Kârûn'un Hz. Mûsâ ile akrabalık derecesi hususunda ihtilaf bulunmakla bir-

b. Sehl ez-Zeccâc (311/923), *Meâni'l-Kur'ân ve İ'râbuhû*, thk. Abdülcelil Abduh Şelebî, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1988, c.4, s.168-169; Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezîd et-Taberî (310/923), *Câmiü'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân, Dâru'l-Fikr*, Beyrut 1984, c.20, s.151-152.

⁶ Zeccâc, c.4, s.153; Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed ez-Zemahşerî (538/1144), *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmizi't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvil fi Vucûhi't-Te'vîl*, thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd vd., Mek-tebetü'l-Ubeykan, Riyad 1998, c.4, s.522.

⁷ Mukâtil, c.3, s.355; Taberî, *Câmiü'l-Beyân*, c.20, s.105; Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs İbn Ebû Hâtîm (327/938), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: Müsneden an Resûlillah ve's-Sahâbe ve't-Tâbiîn*, thk. Es'ad Muhammed et-Tayyib, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, Mekke 1997, c.9, s.3005; Ebü İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm en-Nisâbü'rî es-Sa'lebî (427/1035), *Kasasu'l-Enbiyâ Arâisü'l-Mecâlis*, Şerike Mektebe ve Matbaa Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâdühû, Kahire 1954, s.213.

⁸ Taberî, *Câmiü'l-Beyân*, c.20, s.105; *Târîhü't-Taberî: Târîhu'l-Ümmen ve'l-Mülûk*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1987, c.1, s.262.

⁹ Zemahşerî, c.4, s.522; Ebû Hayyân Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân el-Endelüsî (745/1344), *el-Bahrü'l-Muhîr*, thk. Fadi el-Mağribî, Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Dimaşk 2015, c.17, s.77.

likte İbn Atıyye, onun isrâilî olduğu konusunda icmâ olduğunu söylemiştir.¹⁰ Kârûn'un, Hz. Mûsâ'nın teyzesinin oğlu olduğu da nakledilen bilgiler arasındadır.¹¹ Ayrıca Hz. Mûsâ'nın kız kardeşi Meryem'in kocası olduğu da söylenmiştir.¹²

Kârûn'un Tevrat âlimlerinden olduğu¹³, Tevrat'ı güzel okumasından dolayı el-münevvir diye isimlendirildiği¹⁴, İsrâiloğulları içinde Hz. Mûsâ ve Hz. Hârûn'dan sonra en âlim, en faziletli ve en güzel kişi olduğu¹⁵, yine Tevrat'ı en iyi bilen, okuyan ve ezberleyen kişi olduğu¹⁶, zamanının en zengini olduğu¹⁷, İsrâiloğulları'yla birlikte denizi geçtiği¹⁸ nakledilmiştir. Bir rivayette Hz. Peygamber'in (s.a.v.), "O, Hz. Mûsâ'nın ilâhî kelâmı dinlemek için seçtiği yetmiş kişiden biri idi." dediği nakledilmiştir.¹⁹ Ayrıca Hz. Mûsâ'nın İsrâiloğulları'nın bir nahiyesinde, Kârûn'un ise başka bir nahiyede hükmettiği söylenmiştir.²⁰ Kârûn'un daha sonradan Sâmirî gibi münafık olduğu belirtilmiştir.²¹ Diğer taraftan Mısır'dayken Firavun'un onu İsrâiloğulları üzerine yönetici yaptığı, onlara karşı Firavun için çalıştığı, yine onlara karşı azgınlık edip zulmettiği (bağy) nakledilmiştir.²² Kârûn'un azgınlığının farklı şekillerde gerçekleşen zalimce tutumu olduğu ve helâkının da azgınlığı sonucunda yerin dibine geçirilerek gerçekleştiği kaynaklarımızda anlatılmıştır. Özellikle zekât vermek istememesi, Hz. Mûsâ'ya isyan etmesi, İsrâiloğulları'nı da

¹⁰ Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib İbn Atıyye el-Endelüsî (541/1147), *el-Muharrerü'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, thk. Abdüsselâm Abdüssâfi Muhammed, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1993, c.4, s.298.

¹¹ Ebû Abdillah Fahreddîn Muhammed b. Ömer er-Râzî (606/1209), *et-Tefsîru'l-Kebîr Mefâtihü'l-Gayb*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1990, c.25, s.13; Ebû Abdillah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr el-Kurtubî (671/1273), *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'ân*, yay. haz. Muhammed İbrâhîm Muhammed Hafnavî, thr. Mahmûd Hâmid Osmân, Dâru'l-Hadîs, Kahire 1996, c.13, s.322; Ebü's-Senâ Şehâbeddin Mahmûd b. Abdullâh b. Mahmûd el-Âlûsî (1270/1854), *Rûhü'l-Meânî fî Tefsîri'l-Kur'âni'l-Azîm ve's-Seb'i'l-Mesânî*, tsh. Muhammed Hüseyin Arab, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1997, c.11'de 20. cüz, s.163.

¹² Ebü'l-Hasan Ali b. Hamza b. Abdillâh el-Kisâî (189/804), *Kıssau'l-Enbiyâ*, neşr. Isaac Eisenberg, Leiden: E.J. Brill 1922, s.229; Sa'lebî, s.213; Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-Mâtürîdî es-Semerkandî (333/944), *Te'vilâtü'l-Kur'ân: Te'vilâtu Ehli's-Sünne*, thk. Ahmed Vanlıoğlu, müraca Bekir Topaloğlu, Mizan Yay., İstanbul 2003-2010. c.11, s.77; Zemahşerî, c.4, s.524.

¹³ Zeccâc, c.4, s.154.

¹⁴ Taberî, *Câmiü'l-Beyân*, c.20, s.106; İbn Ebû Hâtim, c.9, s.3005; Sa'lebî, s.213; Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habîb el-Mâverdî (450/1058), *en-Nüket ve'l-Uyûn Tefsîru'l-Mâverdî*, talik: es-Seyyid b. Abdülmaksûd b. Abdürrahîm, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1992, c.4, s.264; Muhyissünne Ebû Muhammed el-Hüseyin b. Mes'ûd el-Begavî (516/1122), *Tefsîru'l-Begavî (Meâlimü't-Tenzîl)*, thk. Hâlid Abdurrahmân el-Ak, Mervân Süvâr, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1987, c.3, s.456.

¹⁵ Sa'lebî, s.213.

¹⁶ Mâtürîdî, c.11, s.77; Sa'lebî, s.213, Beğavî, c.3, s.456; Zemahşerî, c.4, s.524; İbn Atıyye, c.4, s.298.

¹⁷ Sa'lebî, s.213.

¹⁸ İbn Ebû Hâtim, c.9, s.3005; Mâverdî, c.4, s.264; Kurtubî, c.13, s.323.

¹⁹ Râzî, c.25, s.13; Kurtubî, c.13, s.327.

²⁰ Taberî, *Câmiü'l-Beyân*, c.20, s.117.

²¹ Taberî, *Câmiü'l-Beyân*, c.20, s.117; İbn Ebû Hâtim, c.9, s.3005; Sa'lebî, s.213; Mâverdî, c.4, s.264.

²² Sa'lebî, s.213; Mâverdî, c.4, s.264; Beğavî, c.3, s.456; Zemahşerî, c.4, s.524.

Hz. Mûsâ'ya karşı kışkırtması, zina iftirasında bulunması ve devamında helâk olayı anlatılmıştır.²³

Kıssanın Kur'an-ı Kerim'deki anlatımından ve yukarıda aktardığımız bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla Kârûn'un hayatında Mısır'da Firavun ve Hâmân ile birlikte olduğu bir dönem, Mısır'dan çıkıştan itibaren Hz. Mûsa ile birlikte olduğu bir dönem ve münafık olarak Hz. Mûsâ'ya isyan edip helâk edildiği bir dönem olmak üzere çeşitli evreler vardır. Bu evrelerden birincisinde Kârûn'un kâfir olduğu, ikincisinde tövbe ederek mü'min olduğu, üçüncüsünde ise münafık olduğu anlaşılmaktadır. Burada Kur'an-ı Kerim'deki anlatımda Kârûn'un iman ettiği ve daha sonra nifaka düştüğü dönemlere dair herhangi bir atıf bulunmadığını ve dolayısıyla bu çıkarımların rivayetlere dayandığını da söyleyelim.

II. Tevrat'ta Kârûn (Korah) Kıssası

A. Kıssanın Tevrat'taki Anlatımı

Tevrat'ta Korah kıssası esas olarak beş kitabın dördüncüsü olan Çölde Sayım kitabında "Korah, Datan ve Aviram Başkaldırıyor" başlıklı bölümde anlatılmaktadır.²⁴ Bunun yanında kıssayla ilgili ifadeler, bazı farklılıklarla Tevrat'ın çeşitli yerlerinde de geçmektedir.²⁵ Mısır'dan çıkış sonrasında çölde gerçekleşen nüfus sayımlarının ve bu süreçte yaşanan olayların anlatıldığı Çölde Sayım kitabının bir konusunu da Korah olayı oluşturmaktadır.²⁶

Kârûn ismi Tevrat'ta Korah olarak geçmektedir. Bu ismin, kötü eğilimlere yönelik mecâzî bir atıf taşıdığı; Korha, yani "Kel Bölge" sözcüğüyle bağlantılı olduğu söylenmiştir. Buna göre Korah olayının, asilerin toprak tarafından yutulmasıyla, İsrâiloğulları içinde bir nevi "kel bölge"nin yaratıldığına işaret ettiği düşünülmüştür.²⁷ Tevrat'ta Korah'ın soyu Levi oğlu Kehat oğlu Yishar oğlu Korah²⁸ şeklinde belirtilmiştir. Kehat'ın

²³ Ebü'l-Leys İmâmü'l-Hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm es-Semerkindî (373/983), *Tefsîrû's-Semerkindî: Bahru'l-Ulûm, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye*, Beyrut 1993, c.2, s.525-526; Kisâî, 229-230; İbn Ebû Hâtîm, c.9, s.3017-3018; Sa'lebî, s.216; Râzî, c.25, s.16-17; Ebü'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâîl b. Ömer İbn Kesîr (774/1373), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: Tefsîru İbn Kesîr*, Dârü'l-Endelüs, Beyrut 1966, c.5, s.301.

²⁴ *Kutsal Kitap Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)*, Kitabı Mukaddes Şirketi-Yeni Yaşam Yay., İstanbul 2001, Çölde Sayım 16/1-50

²⁵ Çölde Sayım 26/9-10; Yasanın Tekrarı 11/6; Mezmurlar 106/16-18.

²⁶ *Tora: Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara*, çeviri ve düzenleme Moşe Farsi, Gözlem Gazetecilik Basın Yayın A.Ş., İstanbul 2002-2009, c.4, Önsöz.

²⁷ *Tora*, c.4, s.312.

²⁸ Çölde Sayım 16/1.

oğulları Amram, Yishar, Hevron ve Uziel'dir. Mûsâ ve Hârûn Amram'ın, Korah ise Yishar'ın oğludur, dolayısıyla amca çocuklarıdır.²⁹

Korah kıssasının anlatıldığı Çölde Sayım kitabı Sîna dağında başlamaktadır. Halk Tevrat'ı aldıktan sonra, Sîna dağı çevresinde bir yıla yakın kalmışlardır. Tanrı Filistin'e doğru, normalde on bir gün sürmesi gereken yolculuğa başlamadan önce halkın tüm mensuplarının sayımının yapılması emrini vermiş, bunun ardından da kamp ve yolculuk düzeni açıklanmıştır. Bu işlemler yapıldıktan sonra halk yola çıkmış, fakat Sîna dağının yüksek manevî ortamını terk ettikten üç gün sonra, halk içinde sızlanmalar ve şikâyetler başlamıştır. Bu krizler Tanrı'nın sert tepkisiyle yatıştıktan sonra, halkın isteği üzerine Filistin'i araştırmak üzere bir casus grubu gönderilmiştir. Geri gelen casus grubu içinde iki tanesi hariç hepsi, Filistin'in ele geçirilmesi mümkün olmayan zorlu bir yer olduğu fikrini halka aşılınca, halk moral bozukluğu ve güven eksikliği yaşamıştır. Tanrı'nın cevabı çok sert olmuştur. Buna göre halk kırk yıl boyunca çölde dolaşacak ve bu süre zarfında Mısır'dan çıkan nesil yerini yeni nesle bırakacaktır. Böylece on bir gün sürmesi gereken yolculuğu yaklaşık otuz dokuz yıla uzatan zorlu çöl yolculuğu başlamıştır. İşte böyle bir ortamda Korah ve yandaşları, kriz anını fırsat bilerek Mûsâ ve Hârûn'un liderliğine itiraz etmiş ve bir isyan başlatmışlardır ki tüm bu olaylar çöl yolculuğunun ilk birkaç ayı içinde gerçekleşmiştir.³⁰

Tevrat'ta Korah kıssası şöyle anlatılmıştır: Korah, Ruben soyundan Eliavoğulları'ndan Datan, Aviram ve Pelet oğlu On toplulukça seçilen, tanınmış iki yüz elli İsrâilli önderle birlikte Mûsâ'ya başkaldırmışlardır. Hep birlikte Mûsâ'yla Hârûn'un yanına varıp, *"Çok ileri gittiniz! Bütün topluluk, topluluğun her bireyi kutsaldır ve Rab onların arasındadır. Öyleyse neden kendinizi Rabb'in topluluğundan üstün görüyorsunuz?"* demişler, Mûsâ da yüzüstü yere kapanmış, sonra Korah'la yandaşlarına *"Sabah Rab kimin kendisine ait olduğunu, kimin kutsal olduğunu açıklayacak ve o kişiyi huzuruna çağıracak. Rab seçeceği kişiyi huzuruna çağıracak. Ey Korah ve yandaşları, kendinize buhurdanlar alın. Yarın Rabb'in huzurunda buhurdanlarınızın içine ateş, ateşin üstüne de buhur koyun. Rabb'in seçeceği kişi, kutsal olan kişidir. Ey Levililer, çok ileri gittiniz! Ey Levililer, beni dinleyin! İsrâil'in Tanrısı sizi kendi huzuruna çıkarmak için ayırdı. Rabb'in Konutu'nun hizmetini yapmanız, topluluğun önünde durmanız, onlara hizmet etmeniz için sizi İsrâil topluluğunun arasından seçti. Sizi ve bütün Levili kardeşlerinizi huzuruna çıkardı. Bu yetmiyormuş gibi koenliği de mi istiyorsunuz? Ey Korah, senin ve yandaşlarının böyle toplanması Rabb'e karşı gelmektir. Hârûn kim ki, ona dil uzatıyorsunuz?"* demiştir.

²⁹ Çıkış 6/18-21.

³⁰ Tora, c.4, Önsöz ve s.313.

Sonra Mûsâ, Eliavoğulları Datan'la Aviram'ı çağırılmış, fakat onlar, “Gelmeyeceğiz. Bizi çölde öldürtmek için süt ve bal akan ülkeden çıkardın. Bu yetmiyormuş gibi başımıza geçmek istiyorsun. Bizi süt ve bal akan ülkeye götürmediğin gibi mülk olarak bize tarlalar, bağlar da vermedin. Bu adamları kör mü sanıyorsun? Hayır, gelmeyeceğiz.” diyerek karşı çıkmışlardır. Buna çok öfkelenen Mûsâ Rabb'e, “Onların sunularını önemseme. Onlardan bir eşek bile almadım, üstelik hiçbirine de haksızlık etmedim.” demiştir. Daha sonra Korah'a, “Yarın sen ve bütün yandaşların –sen de, onlar da– Rabb'in önünde bulunmak için gelin. Hârûn da gelsin. Herkes kendi buhurdanını alıp içine buhur koysun. İki yüz elli kişi birer buhurdan alıp Rabb'in önüne getirsin. Hârûn'la sen de buhurdanlarınızı getirin.” diye seslenmiştir.

Böylece herkes buhurdanını alıp içine ateş, ateşin üstüne de buhur koymuş, sonra Mûsâ ve Hârûn'la birlikte Buluşma Çadırı'nın giriş bölümüne gelmişlerdir. Korah bütün topluluğu Mûsâ'yla Hârûn'un karşısında Buluşma Çadırı'nın giriş bölümünde toplayınca, Rabb'in görkemi bütün topluluğa görünmüş ve Rab, Mûsâ'yla Hârûn'a, “Bu topluluğun arasından ayrılın da onları bir anda yok edeyim.” diye seslenmiştir. Bunun üzerine Mûsâ'yla Hârûn yüzüstü yere kapanarak, Rabb'e “Ey Tanrı, bütün insan ruhlarının Tanrısı! Bir kişi günah işledi diye bütün topluluğa mı öfkeleneceksin?” diye seslenmişlerdir. Rab Mûsâ'ya, “Topluluğa söyle, Korah'ın, Datan'ın, Aviram'ın çadırlarından uzaklaşsınlar.” demiş, Mûsâ da Datan'la Aviram'a gitmiştir. İsrâil'in ileri gelenleri de onu izlemişlerdir. Mûsâ, topluluğu, “Bu kötü adamların çadırlarından uzak durun! Onların hiçbir şeyine dokunmayın. Yoksa onların günahları yüzünden canınızdan olursunuz.” diyerek uyarmış, topluluk da Korah, Datan ve Aviram'ın çadırlarından uzaklaşmışlardır. Datan'la Aviram çıkıp karıları, küçük büyük çocuklarıyla birlikte çadırlarının önünde durmuşlardır.

Mûsâ “Bütün bunları yapmam için Rabb'in beni gönderdiğini, kendiliğimden bir şey yapmadığımı şuradan anlayacaksınız: Eğer bu adamlar herkes gibi doğal bir ölümle ölür, herkesin başına gelen bir olayla karşılaşırlarsa, bilin ki beni Rab göndermemiştir. Ama Rab yepyeni bir olay yaratırsa, yer yarıp onları ve onlara ait olan her şeyi yutarsa, ölümler diyarına diri diri inerlerse, bu adamların Rabb'e saygısızlık ettiklerini anlayacaksınız.” diye konuşmuş ve Mûsâ konuşmasını bitirir bitirmez Korah, Datan ve Aviram'ın altındaki yer yarılmış, onları, ailelerini, Korah'ın adamlarıyla mallarını yutmuştur. Sahip oldukları her şeyle birlikte diri diri ölümler diyarına inmişler, yer onların üzerine kapanmış ve bunun sonucunda topluluğun arasından yok olmuşlardır. Çılgınlıklarını duyan çevredeki İsrâilliler, “Yer bizi de yutmasın!” diyerek kaçmışlardır.

Böylece Rabb'in gönderdiği ateş, buhur sunan iki yüz elli adamı yakıp yok etmiştir. Rab Mûsâ'ya şöyle demiştir: “Koen Hârûn oğlu Elazar'a buhurdanları ateşin içinden çıkarmasını, ateş korlarını az öteye dağıtmasını söyle. Çünkü buhurdanlar kutsaldır. İşledikleri

günahtan ötürü öldürülen bu adamların buhurdanlarını levha haline getirip sunağı bunlarla kapla. Buhurdanlar Rabb'e sunuldukları için kutsaldır. Bunlar İsrâilliler için bir uyarı olsun." Böylece Koen Elazar, yanarak ölen adamların getirdiği tunç buhurdanları Rabb'in Mûsâ aracılığıyla kendisine söylediği gibi alıp döverek sunağı kaplamak için levha haline getirmiştir. Bu, İsrâilliler'e Hârûn'un soyundan gelenlerden başka hiç kimsenin Rabb'in önüne çıkıp buhur yakmaması gerektiğini anımsatacaktı. Yoksa o kişi Korah'la yandaşları gibi yok olacaktı.

Ertesi gün bütün İsrâil topluluğu *"Rabb'in halkını siz öldürdünüz."* diyerek Mûsâ'yla Hârûn'a söylenmeye başlamışlar, onlara karşı toplanıp Buluşma Çadırı'na doğru yönelmişlerdir. Bunun üzerine çadırı ansızın bulut kaplamış ve Rabb'in görkemi görünmüştür. Mûsâ'yla Hârûn Buluşma Çadırı'nın önüne gelmişler, Rab Mûsâ'ya, *"Bu topluluğun arasından ayrılın da onları birden yok edeyim."* demiştir. Mûsâ'yla Hârûn da yüzüstü yere kapanmışlardır. Sonra Mûsâ Hârûn'a, *"Buhurdanını alıp içine sunaktan ateş koy, üstüne de buhur koy. Günahlarını bağışlatmak için hemen topluluğa git. Çünkü Rab öfkesini yağdırdı. Öldürücü hastalık başladı."* diye seslenmiştir. Hârûn Mûsâ'nın dediğini yaparak buhurdanını alıp topluluğun ortasına koşmuş, o sırada halkın arasında öldürücü hastalık başlamıştır. Hârûn buhur sunarak topluluğun günahını bağışlatmış, o ölümlerle dirilerin arasında durunca, öldürücü hastalık da dinmiştir. Korah olayında ölenler dışında, öldürücü hastalıktan 14700 kişi ölmüştür. Öldürücü hastalık dindiğinden, Hârûn Mûsâ'nın yanına, Buluşma Çadırı'nın giriş bölümüne dönmüştür.

B. Kıssaya Dair Tevrat Tefsirlerinde Yer Alan Bazı Bilgiler

Korah kıssasının Tevrat'taki anlatımından anlaşıldığı üzere Korah olayı, Mûsâ ve Hârûn'u liderlikten uzaklaştırma amaçlı açık ve doğrudan bir isyandır. İsyanın elebaşısı, Levi kabilesinden, Mûsâ ve Hârûn'un kuzeni olan Korah'tır. Başarılı olmak için kendisini destekleyecek taraftarlar bulması gerektiğinden, Korah, toplumsal bir kahraman tavrıyla davranmış ve bu şekilde Mûsâ'yı insanların gözünden düşürmek istemiştir.³¹ Bu hareketle Korah, Mûsâ ve Hârûn'un dînî otoritesini yıkmayı hedeflerken aynı harekete katılan Ruben kabilesinden Datan ve Aviram da Mûsâ'nın siyâsî liderliğine son vermeyi amaçlıyordu.³²

³¹ Tora, c.4, s.313.

³² Ömer Faruk Harman, "Kârûn" md., Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1988-2013, c.24, s.519.

Bir görüşe göre Korah'ın isyanı, Buluşma Çadırı'nın açılışının ardından, *behorlar** yerine Leviler'in atanmasının ve Hârûn ile oğullarının, kurban işlemlerini uygulayacak tek yetkili grup (koenler) olarak seçilmelerinin ardından gerçekleşmiştir. Korah bir *behordur* ve bundan dolayı halk içinden önemli bir kısmı (ya da hepsi) kendisi gibi *behor* olan toplam iki yüz elli kişiyi kolayca saflarına çekebilmiştir. Bu kimseler halkın liderleri konumundaki yüksek düzeyli kişilerdir. Ayrıca isyana liderlik eden Korah'ın yanında yer alan diğer elebaşları Datan, Aviram ve On da *behorluk* hakkını Yûsuf'un soyuna kapıran Ruben kabilesine mensupturlar. Bunlar *behorluk* hakkının Yûsuf'un soyuna ait olması konusunun, Mûsâ tarafından, Yûsuf'un soyundan olan Efrayim kabilesine mensup olan en yakın takipçisi Yûşâ'yı ön plana çıkarma amacıyla uydurulduğunu öne sürmüşlerdir. *Behorluk* hakkı esasen Filistin'de diğer kabilelere göre iki kat pay almak demektir ve Ruben kabilesi bu haktan mahrum edildiğini hissetmektedir. Bu görüşten anlaşıldığı kadarıyla isyanın temelinde *behorluk* kavgası var gibidir. Bunun yanında Korah'ın yanında toplanan diğer bazı Leviler de Hârûn'un ailesi olan *koenlerin* hizmetine verilmiş oldukları için içerlemiş olabilirler.³³

Korah'ın isyan olayında, daha önceden gelen kişisel memnuniyetsizliğinin olduğu da söylenmiştir. Buna göre Korah, Kehat ailesinin başkanı olma hakkının kendisinde olduğu halde başkasına verilmesine büyük öfke duymuştur. Ayrıca Korah'ın, Hârûn'un büyük *koen* olmasını kıskandığı da belirtilmiştir.³⁴ Anlaşıldığı üzere Korah, Mûsâ'yı, görev dağılımını kendi inisiyatifine göre yapmakla suçlamıştır. Buna göre Hârûn büyük *Koen*, onun oğulları diğer *koenler* ve Leviler'in amirleri, Elisafan da Kehat ailelerinin başı olacaktı.³⁵ Korah, Mûsâ'nın tüm bu görevlendirmelerin Tanrı tarafından belirlendiğini söylemesine rağmen bunu kabul etmemiş, insanları kendi yanına çekmek için propaganda çalışması yapmış ve onları ikna edene kadar etrafta "*Bunlar yüksek mevokileri hep kendilerine alıyorlar; krallık onun, koenlik kardeşinin. Oysa ben sadece kendimi değil, hepinizin iyiliğini düşünüyorum.*" diye konuşmuştur.³⁶

* Bir annenin ilk doğan çocuğu erkekse, *behor* ünvanını alır. Tüm *behorlar* Tanrı'ya aittir. Bir babanın birden çok kadından oğulları varsa, kendisi için bunların en büyüğü *behordur*. Mirastan diğer kardeşlere göre iki kat pay alacak olan budur.

³³ Tora, c.4, s.313.

³⁴ Tora, c.4, s.312-313.

³⁵ Tora, c.4, s.333.

³⁶ Tora, c.4, s.329.

İsyan olayı sonucunda Korah, Datan ve Aviram'ın* altındaki yer yarılmış, onları, aileleriyle birlikte evlerini³⁷, Korah'ın adamlarıyla mallarını yutmuştur. Rabb'in gönderdiği ateş de, buhur sunan iki yüz elli adamı yakıp yok etmiştir. Ertesi gün ayaklanan bütün İsrâil topluluğundan yaklaşık on beş bin kişiyi de Rabb'in gönderdiği öldürücü hastalık yok etmiştir. Söz konusu öldürücü hastalık Mûsâ'nın, Hârûn'a buhur sunarak topluluğun günahını bağışlatmasını söylemesi ve Hârûn'un da bunu yapmasıyla dinmiştir.

Yahudi rivayetlerinde Korah'ın Mûsâ ve Hârûn'a karşı çıkışının birçok sebebi sayılmaktadır. Bir rivayete göre Korah Mısır'da Firavun'un hazinedarı idi ve öylesine büyük bir servet yapmıştı ki hazinelerinin anahtarlarını ancak üç yüz katır taşıyabiliyordu. Bu servetin verdiği gurur onun felaketine sebep olmuştu.³⁸ Tevrat tefsirlerinde yer alan geleneksel bilgilere göre Korah son derece zengin birisidir ve bu zenginliğinin kaynağı Korah'ın, Yûsuf'un Mısır'da gizlediği üç büyük defineden birini bulmuş olmasıdır.³⁹ Ayrıca yine Tevrat tefsirlerinde Korah'ın, kendi neslindeki birçok insan gibi *Ruah Akodeş'i** hak etmiş, oldukça üst düzeyde ve çok akıllı bir insan olduğu, fakat Korah'ı aldatanın da yine kendi bilgeliği, yüksek düzeyi ve peygamberlik gücü olduğu ifade edilmiştir.⁴⁰ Korah'ın son derece kibirli ve böbürlenen biri olduğu, Mûsâ ve Hârûn'u alaya almak için kuralları çarpıttığı, çıkardığı münakaşanın tamamen kıskançlığa ve mevki düşkünlüğüne dayalı bir tartışma olduğu belirtilmiştir.⁴¹

Tevrat tefsirlerinde Korah olayı hakkında yapılan değerlendirmelere göre, Korah'ın isyanı sonrasında Mûsâ'nın peygamberlik ve liderliği, Hârûn'un ise *koenlik* pozisyonu bir daha sorgulanmayacak şekilde güçlenmiş, Korah'ın alay ettiği emirlerin Mûsâ tarafından uydurulmuş değil, bizzat Tanrı tarafından verildiği herkesçe bilinmiştir. Korah ise hem bu dünyayı hem de gelecek dünyayı kaybetmiş, kendisini ve yanındakileri yok oluşa sürüklemiştir.⁴² Yahudi kaynaklarında Korah, Tevrat kurallarını küçümseyen-

* Başlangıçta isyan olayına katılan Pelet oğlu On'u, karısının olaydan uzaklaştırdığı, olay sona erip asiler toprak tarafından yutulana kadar onların On'a gelmesini engellediği ve böylece kocasını kurtardığı söylenmiştir. Bkz. *Tora*, c.4, s.325.

³⁷ *Tora*, c.4, s.334.

³⁸ Harman, "Kârûn" md., DİA, c.24, s.519.

³⁹ *Tora*, c.4, s.312.

* *Ruah Akodeş*: "Kutsiyet Ruh". Yüksek dereceye ulaşmış bir insanın, gelecekle ilgili öngöründe bulunmasını sağlayan peygamberlik ruhundan biraz daha düşük bir yetenek.

⁴⁰ *Tora*, c.4, s.315.

⁴¹ *Tora*, c.4, s.314, 322.

⁴² *Tora*, c.4, s.315.

lerin, Tevrat'a ve Rabb'in otoritesine karşı çıkanların ilk örneği olarak takdim edilmektedir.⁴³

III. İki Anlatımın Mukâyesesi

1. Kur'an-ı Kerim'de Kârûn'un Hz. Mûsâ'nın kavminden, yani isrâîlî olduğu belirtilmiştir. Kaynaklarımızda da Kârûn'un Hz. Mûsâ'nın amcasının oğlu, amcası, teyzesinin oğlu ve kız kardeşinin kocası olduğuna dair bilgiler verilmiştir. Tevrat'ta da Korah'ın ve Mûsâ'nın soyları ayrıntılı olarak sıralanmış ve Korah ile Mûsâ'nın amca çocukları olduğu ifade edilmiştir.

2. Kıssa, her iki kitapta da Hz. Mûsâ dönemine aittir.⁴⁴ Kur'an-ı Kerim'de kıssanın ne zaman ve nerede yaşandığı belirtilmemiştir. Kaynaklarımızda ise birçok ihtimal üzerinde durulmuş, kıssanın gerçekleştiği dönemle ilgili birtakım değerlendirmeler yapılmıştır. Tevrat'ta ise konunun gelişinden, açıkça, Korah olayının, Mısır'dan çıkışın hemen sonrasında çölde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tevrat tefsirlerinde tüm bu olayların çöl yolculuğunun ilk birkaç ayı içinde gerçekleştiği belirtilmiştir.

3. Kur'an-ı Kerim'de Kârûn'un İsrâîloğulları'na karşı azgınlık edip onlara zulmettiği (bağy) ifade edilmiş, fakat Kârûn'un bağyinin ne olduğu ve nasıl gerçekleştiği hakkında bilgi verilmemiştir. Kaynaklarımızda ise bununla ilgili pek çok açıklamada bulunulmuştur. Tevrat'ta Korah kıssası baştan sona Mûsâ ve Hârûn'a karşı bir isyan olayı olarak anlatılmıştır.⁴⁵ Tevrat tefsirlerinde ise bu isyan olayının hangi temellere dayandığına dair bazı açıklamalara yer verilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Kârûn'un bağyinden bahsedilmesi ile Tevrat'taki isyan olayı ve kaynaklarımızdaki açıklamalarla Tevrat tefsirlerindeki açıklamalar arasında benzerliklerin bulunduğu görülmektedir.

4. Kur'an-ı Kerim'de Kârûn'un zenginliği açık bir şekilde tasvir edilmiş, kaynaklarımızda da ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Tevrat'ta ise Korah'ın zenginliğine herhangi bir atıf yapılmamıştır.⁴⁶ Fakat helâk oluşları anlatılırken onlar hakkında ifade edilen "evler", "mallar" ve "sahip oldukları her şey" ibârelerinin Korah'ın zenginliğine bir işaret olduğu söylenebilir. Tek başına bu ifadelerin Korah'ın zenginliğini belirtmeye yetmeyeceği açıktır, fakat Yahudi rivayetlerinde ve Tevrat tefsirlerinde Korah'ın zenginliği ve bu zenginliğin kaynağı, hazineleri ve bu hazinelerin anahtarları ile ilgili bilgiler de aktarıl-

⁴³ Harman, "Kârûn" md., DİA, c.24, s.519.

⁴⁴ Şahin Yaşar, *Tevrat ve Kur'an-ı Kerim Kıssalarının Benzer ve Farklı Yönleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara 2013), s.90.

⁴⁵ B. Yaşar Seyhan, *Kitâb-ı Mukaddes ve Kur'an'daki Kıssaların Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE, Kahramanmaraş 2006), s.104.

⁴⁶ Yaşar, s.90; Seyhan, s.104.

mıştır. Dolayısıyla bu bilgilerin kaynaklarımızdaki bilgilerle benzerlikler taşıdığı söylenebilir.

5. Kur'an-ı Kerim'de kavminin Kârûn'a öğütlerine yer verilmiştir. Tevrat'ta ise böyle bir konu geçmemektedir.

6. Kur'an-ı Kerim'de kavminin öğütlerine karşı Kârûn'un "*Bu servet bana verilmişse, öyle iş olsun diye değil, ancak sahip olduğum bir bilgi sayesinde verilmiştir.*" dediği belirtilerek bir yönüyle Kârûn'un kibrine temas edilirken bir yönüyle de bilgisine atıf yapılmıştır. Kaynaklarımızda da Kârûn'un bilgisine dair birtakım açıklamalara yer verilmiştir. Tevrat'ta ise Korah'ın bilgisine doğrudan değinilmemekle birlikte, bir isyan hareketine liderlik ettiğinin ve insanları isyana katılmaya ikna ederek etrafında toplanmayı başardığının anlatılmasının Korah'ın bilgisini gösterdiği düşünülebilir. Diğer taraftan Tevrat tefsirlerinde Korah'ın *Ruah Akodeş'i* hak etmiş, oldukça üst düzeyde ve çok akıllı bir insan olduğu belirtilmiştir. Kur'an-ı Kerim'deki anlatımdan Kârûn'u aldatanın sahip olduğu zenginliği kendi bilgi ve becerisinden bildiği ve bununla şımarıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumun, Tevrat tefsirlerinde yer alan "*Korah'ı aldatan, kendi bilgeliği, yüksek düzeyi ve peygamberlik gücü olmuştur.*" şeklindeki ifadeyle benzerlik taşıdığı görülmektedir.

7. Tevrat'ta Korah'ın isyan hareketinin elebaşı olduğu, adamlarının bulunduğu anlatılmış, dolayısıyla onun gücüne ve taraftarlarının kalabalıklığına değinilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de ise Kârûn'un bir isyan hareketinin elebaşı olduğundan bahsedilmemiştir. Fakat kıssa anlatılırken, Allah'ın, kendinden önceki nesiller içinde Kârûn'dan çok daha güçlü ve çok daha büyük servet sahibi (ekseru cem'an) nice kimseleri azgınlıkları sebebiyle helâk ettiği vurgulanmıştır. Buradaki "*ekseru cem'an*" ibâresi "*sayı ve taraftarca daha kalabalık*"⁴⁷ anlamına da gelmektedir. Ayrıca Kârûn'un kavmine zulmettiğinin (bağy) belirtilmesinden hareketle bunun tek başına değil bir taraftar topluluğunun desteğiyle yapılabileceği düşünülebilir. Diğer taraftan helâk sonrasında, artık Allah'a karşı Kârûn'a yardım edebilecek hiçbir grubun bulunmadığı belirtilmiştir. Tüm bunlar Kârûn'un gücüne ve taraftar topluluğuna birer işaret sayılabilir. Kaynaklarımızda ise helâk olayında Kârûn'la birlikte bir topluluğun da bulunduğu söylenmiştir.

8. Kur'an-ı Kerim'de Kârûn'un, zîneti içinde halkının karşısına çıktığını, dünya hayatına düşkün olanların ona özendikleri ve onun yerinde olmayı arzuladıkları, bu yanlış tavrın karşısında ise kendilerine gerçeğin ilmi verilmiş olanların onları uyardıkları

⁴⁷ Râzî, c.25, s.15.

rı, helâk olayı sonrasında ise Kârûn'un yerinde olmayı düşleyenlerin pişman oldukları belirtilmiştir. Tevrat'ta ise bu anlatımlar yer almamıştır.

9. Kârûn ve adamlarının cezalandırılış şekli her iki kitapta da aynıdır.⁴⁸ Kur'an-ı Kerim'de Kârûn'un ve evinin barkının yerin dibine geçirilerek helâk edildiği belirtilmiştir. Kaynaklarımızda ise helâk olayının ayrıntıları verilmekle birlikte Kârûn'un, ev halkı, iki adamı, taraftarları, evi ve sahip olduğu mallarıyla birlikte yerin dibine geçirildiği bilgilerine yer verilmiştir. Tevrat'ta da isyan olayı sonucunda yerin Korah, Datan ve Aviram'ı, aileleriyle birlikte evlerini, Korah'ın adamlarıyla mallarını yuttuğu ve sahip oldukları her şeyle birlikte diri diri yerin dibine geçirildikleri ifade edilmiştir.

10. Tevrat'ta, isyana iştirak eden iki yüz elli adamı Rabb'in gönderdiği ateşin yakıp yok ettiği belirtilmiştir. Ayrıca ertesini gün bütün İsrâil topluluğunun ayaklandıkları, Rabb'in de üzerlerine öldürücü hastalık gönderdiği, Mûsâ'nın, Hârûn'a buhur sunarak topluluğun günahını bağışlatmasını söylediği, Hârûn da bunu yapınca öldürücü hastalığın dindiği, bu olayda da yaklaşık on beş bin kişinin öldüğü anlatılmıştır. Bunların hiçbiri Kur'an-ı Kerim'de yer almamıştır.

11. Kur'an-ı Kerim'de iki yerde Kârûn, Firavun ve Hâmân ile birlikte zikredilmiş, Kârûn'un onlarla aynı safta bulunduğu ve aynı tavrı gösterdiğine dikkat çekilmiştir. Kaynaklarımızda ise Kârûn'un, Firavun hesabına çalıştığı, onun tarafından İsrâiloğulları'na başkan tayin edildiği ve bu sayede büyük varlık sahibi olduğu nakledilmiştir. Tevrat'ta bu konularda herhangi bir anlatım yer almamıştır, fakat Yahudi rivayetlerinde Korah'ın Mısır'da Firavun'un hazinedarı olduğu ve bu sayede büyük bir servet elde ettiği belirtilmiştir.

12. Söz konusu iki kıssanın, genel bağlamları açısından mukâyesesini yapacak olursak şu hususları ifade edebiliriz:

Kur'an-ı Kerim'de anlatılan Kârûn kıssası, kendi kavmine karşı azgınlık eden; zenginliğiyle şırmamış; kavminin hikmetli öğütlerine aldırış etmeyen; sahip olduğu serveti kendi bilgi ve becerisine, değer ve faziletine bağlayan; onu veren Allah'a şükretmeyi, onunla ahiretini kazanmak için çalışmayı ve başkalarına yardımda bulunmayı terk eden; gösteriş yapmayı seven; mütekebbir bir zenginin yerin dibine geçirilme şeklinde gerçekleşen fecî akıbetinin ve onun şatafatlı haline özenen kimselerin pişmanlığının ibretlik hikâyesidir. Diğer taraftan bu kıssa, kendilerine ilim verilenlerin iman, sâlih amel,

⁴⁸ Yaşar, s.90.

sabır, takva ve iyiliği hatırlatan onurlu ve vakur duruşlarının örnek tablosu olarak sunulmuştur.

Tevrat'ta anlatılan Korah kıssası ise, baştan sona, temelinde imtiyaz kavgası, kırgınlık, liderlik hırsı, öfke, kıskançlık, kişisel memnuniyetsizlik, peygambere karşı gelme ve onu adaletsiz davranmakla suçlama gibi etkenlerin olduğu, Mûsâ ve Hârûn'un dînî otoritesini yıkmayı ve siyasi liderliğine son vermeyi amaçlayan bir isyan olayı olarak anlatılmaktadır. Buna göre Korah kıssası Tevrat kurallarını küçümseyenlerin, Tevrat'a ve Rabb'in otoritesine karşı çıkanların ilk örneği olan ve hem bu dünyayı hem de gelecek dünyayı kaybetmiş ve kendisini de yanındakileri de yok oluşa sürüklemiş olan bir isyancı elebaşının ve diğer asilerin acı sonlarının ibretlik hikâyesi olarak sunulmuştur. Aynı şekilde bu kıssa, Mûsâ'nın peygamberlik ve liderliğinin, Hârûn'un ise *koenlik* pozisyonunun bir daha sorgulanmayacak şekilde güçlenmesine sebep olan, Korah'ın alay ettiği emirlerin Mûsâ tarafından uydurulmuş değil, bizzat Tanrı tarafından verildiğinin herkes tarafından anlaşılmasını sağlayan bir örnek olaydır.

13. Söz konusu iki kıssada tasvir edilen kişinin sembolleşen kişilik özelliklerini mukâyese edersek şunları söyleyebiliriz: Kur'an-ı Kerim'deki anlatımda Kârûn, şımarık zengin, mütekebbir, azgınlık ve taşkınlık yapan, zalim ve bozguncu, işbirlikçi, bencil, menfaatçi, nankör, küstah, gösterişçi, mağrur, dünyevileşmiş, servet düşkünü, cimri, ihtikârcı ve kapitalist bir karakterdir. Kaynaklarımızda yer alan anlatımları da dikkate alırsak, tüm bu özelliklere kıskanç, peygamberi yalanlayan ve ona isyan eden, Allah'ın emrine karşı çıkan, komplocu, yalancı ve müfteri karakter özelliklerini de ekleyebiliriz. Tevrat'taki anlatımda ise Korah, hırslı bir isyancı, öfkeli bir lider, kıskanç, liderlik tutkunu, mevki düşkünü, imtiyaz elde etmeyi arzulayan, peygamberini kendi inisiyatifleriyle ve adaletsiz davranmakla suçlayıp ona karşı çıkan bir karakterdir. Tevrat'ın tefsirlerinde yer alan anlatımlar da dikkate alındığında, bu özelliklere kibirli ve işbirlikçi gibi karakter özellikleri de eklenebilir.

Sonuç

Kaynaklarımızda bir konu olarak Kârûn kıssası Tevrat'taki anlatımla mukâyese edilmemekle birlikte söz konusu kıssa anlatılırken Tevrat'taki bilgilerin de kullanıldığı görülmektedir. Klasik kaynaklarımızda Kârûn'un soyu Tevrat'taki Korah'ın soyu olarak verilmiş ve gerek Tevrat'ta gerekse isrâiliyât rivayetlerinde yer alan bazı anlatımlar aktarılmıştır. Kıssanın Tevrat'taki anlatımıyla mukâyesesinin yapılmamasının birtakım sebeplerinden bahsedilebilir. Örneğin bu durum klasik kaynaklarımızda yer alan bilgilerin, sözlü kültürün hâkim olduğu ilk hicrî asırlarda aktarılan bilgilere dayandığı gerçe-

ğiyle açıklanabilir. Bu açıdan klasik kaynaklarımızda, söz konusu iki anlatımın mukâyesesinin yapılmamasının, Tevrat'ın ilk nesillerin ellerinde yazılı bir metin olarak bulunmaması, sonraki nesillerin de kendi kaynaklarındaki bilgilerle yetinmeleri ve Tevrat'taki bilgilere bakma ihtiyacı hissetmemeleri veya baksalar bile Kur'an-ı Kerim'de ve diğer kaynaklarımızdaki bilgilerle Tevrat'taki bilgileri karşılaştırma gereği duymamaları gibi muhtemel nedenlere dayandığı düşünülebilir. Ayrıca konunun müstakil olarak ele alınıp incelendiği eser sayısının çok az olmasının da bunda bir payının olduğu söylenebilir.

Kur'an-ı Kerim'in anlattığı pek çok kıssanın, özellikle de Mûsâ kıssasının Tevrat'taki anlatımla önemli ölçüde benzerlikler taşıdığı bilinen bir durumdur. Kârûn kıssasının, Hz. Mûsâ kıssasının anlatıldığı Kasas suresinde, âdetâ kıssanın bir devamı olarak anlatılmış, ayrıca Kârûn'un Mûsâ'nın kavminden olduğuna vurgu yapılmış, helâkının yere batırılma şeklinde gerçekleştiği belirtilmiştir. Diğer taraftan kaynaklarımızda aktarılan pek çok rivayetin Tevrat'taki anlatımla benzer içeriklere sahip olduğu ve gerek Kur'an-ı Kerim ve Tevrat'taki anlatımlar arasında gerekse iki kutsal kitabın tefsirlerinde yer alan bilgiler arasında benzerlikler bulunduğu görülmektedir. Bu gibi durumları, yaptığımız mukâyese sonucunda elde ettiğimiz iki anlatımın benzer yönleri olarak ifade edebiliriz.

Söz konusu iki anlatımda benzerliklerin bulunduğunu söylemek, bizim açıımızdan Tevrat'taki anlatımı olduğu gibi kabul etmek anlamına gelmemektedir. Özellikle Kur'an-ı Kerim'de tahrif edildiği bildirilen, fakat Kur'an-ı Kerim'e aykırı olmayan bilgilerinin kullanılabileceği ifade edilen Kitab-ı Mukaddes anlatımlarından faydalanırken, Kur'an ve sünnette yer alan bilgileri temel alıp diğer bilgileri, bu temelden hareketle kullanmak gerektiğini düşündüğümüzü de burada ifade edelim.

Bu noktada Kur'an-ı Kerim'in, kıssalar yoluyla, tarihî bir kişiliğin, nâzil olduğu toplum tarafından bilinen bir özelliğine yeni bir boyut kazandırmış ve ibretlik farklı bir hikâyesini anlatmış olabileceği düşünülebilir. Fıkıhtaki "şer'u men kâblenâ" prensibine benzer bir yaklaşımla söyleyecek olursak, sanki Kur'an-ı Kerim'de Kârûn kıssasının, Mûsâ kıssasının devamında ve onun Hz. Mûsâ'nın kavminden olduğunun belirtilerek anlatılması, ardından da nasıl gerçekleştiği açıklanmadan sadece Kârûn'un bağyinden bahsedilmesi, Tevrat'ta anlatılan ve anlaşıldığı kadarıyla vahyin nüzûl vasatında kültürel olarak bilinen bir duruma atıf yapılp konunun yeni boyutunun anlatılmasına geçilmiş gibidir. Bu durum aynı zamanda Kur'an-ı Kerim'in kıssa anlatırken kullandığı üslubu ve dikkat çektiği vurguları görmek açısından önem arz ettiğini de söylemek gerekmektedir.

Kaynakça

- el-Âlûsî, Ebû's-Senâ Şehâbeddîn Mahmûd b. Abdullâh b. Mahmûd (1270/1854), *Rûhü'l-Meânî fi Tefsîri'l-Kur'ânî'l-Azîm ve's-Seb'i'l-Mesânî*, tsh. Muhammed Hüseyin Arab, Dâru'l-Fikr, I-XVI, Beyrut 1997.
- el-Begavî, Muhyissünne Ebû Muhammed el-Hüseyin b. Mes'ud (516/1122), *Tefsîru'l-Begavî (Meâlimü't-Tenzîl)*, thk. Hâlid Abdurrahman el-Ak, Mervân Süvâr, Dâru'l-Ma'rife, İkinci Baskı, I-IV, Beyrut, 1987.
- Ebû Hayyân, Ebû Hayyân Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân el-Endelüsî (745/1344), *el-Bahrü'l-Muhît*, thk. Fadi el-Mağrîbî, Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, I-XXII, Dımaşk 2015.
- İbn Atıyye el-Endelüsî, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib (541/1147), *el-Muharrerü'l-Vecîz fi Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, thk. Abdüsselâm Abdüssâfi Muhammed, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-V, Beyrut 1993.
- İbn Ebû Hâtîm, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris (327/938), *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm: Müsne'den an Resûlillah ve's-Sahâbe ve't-Tâbiîn*, thk. Es'ad Muhammed et-Tayyib, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, Mekke 1997.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâîl b. Ömer (774/1373), *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm: Tefsîru İbn Kesîr*, Dâru'l-Endelüs, I-VII, Beyrut 1966.
- el-Kisâî, Ebû'l-Hasan Ali b. Hamza b. Abdillâh (189/804), *Kıssasü'l-Enbiyâ*, neşr. Isaac Eisenberg, Leiden: E.J. Brill 1922.
- el-Kurtubî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr (671/1273), *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'ân*, yay. haz. Muhammed İbrâhim Muhammed Hafnavî, thr. Mahmûd Hâmid Osman, Dâru'l-Hadis, I-XXII, İkinci Baskı, Kahire 1996.
- Kutsal Kitap Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)*, Kitabı Mukaddes Şirketi-Yeni Yaşam Yay., İstanbul 2013.
- el-Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkandî (333/944), *Te'vîlâtü'l-Kur'ân: Te'vîlâtü Ehli's-Sünne*, thk. Ahmed Vanlıoğlu, müracaâ Bekir Topaloğlu, Mizan Yayınevi, I-XVII, İstanbul 2003-2010.
- el-Mâverdî, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habib (450/1058), *en-Nüket ve'l-Uyûn Tefsîru'l-Mâverdî*, ta'lik: es-Seyyid b. Abdülmaksud b. Abdürrahim, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-VI, Beyrut 1992.
- Mukâtil, Ebû'l-Hasan Mukâtil b. Süleymân b. Beşîr (150/767), *Tefsiru Mukâtil b. Süleymân*, thk. Abdullâh Mahmûd Şehhâte, el-Hey'etü'l-Mısriyyeti'l-Âmme li'l-Kitâb, I-V, Kahire 1984.
- er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahreddîn Muhammed b. Ömer (606/1209), *et-Tefsîru'l-Kebîr Mefâtihü'l-Gayb*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-XXXII, Beyrut 1990.
- es-Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhim en-Nisabûrî (427/1035), *Kasasü'l-Enbiyâ Arâisü'l-Mecâlis*, Şerike Mektebe ve Matbaa Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâduhû, Dördüncü Baskı, Kahire 1954.
- es-Semerkandî, Ebû'l-Leys İmâmü'l-Hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm (373/983), *Tefsîrü's-Semerkandî: Bahru'l-Ulûm*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-III, Beyrut 1993.
- Seyhan, B. Yaşar, *Kitâb-ı Mukaddes ve Kur'an'daki Kıssaların Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, Eylül 2006).
- et-Taberî, Ebû Cafer İbn Cerîr Muhammed b. Cerîr b. Yezîd (310/923), *Câmiü'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Fikr, I-XXX, Beyrut 1984.
- Târîhu't-Taberî: Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-V, Beyrut 1987.
- Tora: Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara*, çeviri ve düzenleme Moşe Farsi, Gözlem Gazetecilik Basın Yayın A.Ş., I-V, İstanbul 2002-2009.

- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., I-XLIV, Ankara 1988-2013.
- Yaşar, Şahin, *Tevat ve Kur'an-ı Kerim Kıssalarının Benzer ve Farklı Yönleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013).
- ez-Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhim b. es-Seri b. Sehl (311/923), *Meâni'l-Kur'ân ve İ'râbuhû*, thk. Abdülcelil Abduh Şelebi, Âlemü'l-Kütüb, I-V, Beyrut 1988.
- ez-Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed (538/1144), *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmizi't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvil fî Vucûhi't-Te'vîl*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud vd., Mektebetü'l-Ubeykan, I-VI, Riyad 1998.